

RAKTINĖS ASMENYBĖS ANDRAGOGIKOJE

Andragogika kaip mokslas susiformavo tik dvidešimtojo amžiaus viduryje, kai įvairios kultūrinės, socialinės, ekonominės ir technologinės priežastys pakeitė profesijos ir išsilavinimo įgijimo vieną kartą jaunystėje paradigmą į būtinybę mokytis visą gyvenimą. Pristatome seriją straipsnių skirtų raktinėms asmenybėms suaugusiųjų švietime. Tai daugiausiai yra dvidešimtojo amžiaus švietėjai, tačiau pradėsime nuo danų švietėjo, kuris gyveno ir veikė devyniolikto amžiuje, tačiau jo įtaka skandinavijos suaugusiųjų švietimo judėjimui tapo tokia svarbi, kad pasklidę visoje šiaurės Europoje tebėra aktualios ir šiandien. Apžvalgoje rasite nuorodas į straipsnius apie Grundtvig, Lindeman, Houle, Knowles, Freire, Mezirow, Tough, Kolb ir Jarvis.

N.F.S. GRUNDTVIG

N. F. S. Grundtvigas (1783-1872) – danų dvasininkas, rašytojas, filosofas, politikas, vienas iš pirmųjų Europos švietėjų, praktiškai įrodęs, kad suaugusiųjų švietimas gali pažadinti pilietinį, tautinį sąmoningumą, kuris skatina spartų visos šalies ekonominį augimą. Tai vienintelis Danijos švietėjas, kurio idėjos žinomos ir įgyvendinamos tarptautinėje erdvėje bei pelniusios jam „vakarų pasaulio suaugusiųjų švietimo tėvo“ vardą. Europos Sąjungos kontekste Grundtvigo vardas siejamas su įvairių formų suaugusiųjų švietimu.

Grundtvigo sukurta liaudies aukštosios mokyklos koncepcija pagrįsta idėja, kad prasmingas mokymasis visą gyvenimą privalo būti prieinamas paprastam žmogui ir turi apimti ne tik žinias, bet ir pilietinę atsakomybę, asmeninę ir kultūrinę raidą. Suaugusiųjų švietėjai ir šiuolaikiniame pasaulyje pirmiausia atsižvelgia bei vertina besimokančiųjų jau įgytas žinias ir patirtį, andragogai ir besimokantieji bendradarbiauja bei nuolat mokosi vieni iš kitų. Būtent šios idėjos paverčia suaugusiųjų švietimą naudingą, patraukliu ir padedančiu mūsų dienų žmogui išlaikyti ir kaupti reikalingas bei gyvenime naudingas žinias, nuolat tobulėti, vis ieškoti naujų galimybių mokytis ir suprasti, kad nėra dalykų, kurių mokytis būtų per vėlu. Daugiau skaitykite Ingos Jagelavičiūtės straipsnyje „Grundtvigo idėjos gyvos šiuolaikiniame suaugusiųjų švietime“: <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/n-f-s-grundtvigo-idejos-gyvos-siuolaikiniame-suaugusiuju-svietime>.

EDUARD CHRISTIAN LINDEMAN

Eduard Christian Lindeman (1885 – 1953) buvo amerikiečių švietėjas, žinomas savo ankstyvuoju indėliu į suaugusiųjų švietimo plėtojimą. Savo reikšmingoje knygoje „Suaugusiųjų švietimo prasmė“ („The meaning of Adult education“, 1925) jis pristatė daug šiuolaikinio suaugusiųjų švietimo koncepcijų, dėl ko laikomas vienu iš suaugusiųjų švietimo pionierių. E. CH. Lindeman padėjo andragogikai pamatus ir tolimesnius apmatus, tiesdamas kelią vėliau veikusiems švietėjams, o ypač jį savo mentoriumi laikusiam Malcolm Knowles, kuris netrukus suformulavo ir įtvirtino andragogiką kaip mokslą. Tad E. Ch. Lindeman reikšmė ir indėlis į suaugusiųjų švietimą peržengia vien tik JAV švietimo ribas, bet siekia šiuolaikinio suaugusiųjų švietimo formavimosi ištakas ir pamatus. Plačiau

apie E. CH. Lindeman indėlį į suaugusiųjų švietimą skaitykite Elenos Trepulės straipsnyje:
<https://ec.europa.eu/epale/lt/search/site/lindeman>

CYRIL O. HOULE

Cyril O. Houle (1913-1998) buvo JAV suaugusiųjų švietėjas, padaręs didelę įtaką suaugusiųjų švietimo populiarinimo ir teoretizavimo srityje, geriausiai žinomas dėl sukurtos suaugusiųjų mokymosi motyvacijos teorijos. Cyril Houle paskyrė savo gyvenimą produktyviam suaugusiųjų švietimo lauko plėtojimui, palikdamas nemenką bibliografinį palikimą parašytų knygų, straipsnių, vadovaudamas dideliam būriui doktorantų, tarp jų ir toliau suaugusiųjų švietimui turėjusių raktinę ir esminę įtaką Malcolm Knowles ir Allen Tough, dar didesniam būriui magistrantų ir kitų tyrėjų suaugusiųjų švietimo srityje. Be to, Cyril Houle atliko tyrimus ir suformavo chrestomatine tapusią suaugusiųjų mokymosi motyvacijos teoriją, išskirdamas tris generinius besimokančiųjų motyvacijos stilius: (1) *Į tikslą orientuoti besimokantieji*, (2) *Į veiklą orientuoti besimokantieji*, ir (3) *Į mokymąsi orientuoti besimokantieji*. Daugiau apie Cyril Houle skaitykite Elenos Trepulės straipsnyje "Cyril Houle: Suaugusiųjų mokymosi motyvacija": <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/cyril-houle-suaugusiųjų-mokymosi-motyvacija>

MALCOLM SHEPHERD KNOWLES

Malcolm Shepherd Knowles (1913 – 1997) – JAV suaugusiųjų švietėjas, suformavęs andragogikos teoriją. Malcolm Knowles indėlis į suaugusiųjų švietimo mokslą, kurį jis ir pavadino „andragogika“ yra toks didžiulis, kad jis vadinamas andragogikos pradininku. Knowles, ko gero centrinė JAV dvidešimtojo amžiaus antrosios pusės suaugusiųjų švietimo figūra, buvo įsitikinęs, kad suaugusieji mokosi kitaip nei vaikai, o tai sudaro svarų pagrindą rasti atskiram švietimo tyrimų laukui. Tad Malcolm Knowles parašė pirmuosius reikšmingus neformalaus suaugusiųjų švietimo veikalus ir JAV suaugusiųjų švietimo istoriją. Be to, naudodamas andragogikos sampratą, jis kūrė konceptualų pagrindą suaugusiųjų švietimo mokslui. Knowles darbai atliko labai svarbų vaidmenį perorientuojant suaugusiųjų švietėjus nuo minties „šviesti žmones“ prie minties „padėti jiems mokytis“. Daugiau apie M. Knowles skaitykite straipsnyje „Malcolm Knowles – andragogikos pradininkas“: <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/malcolm-knowles-andragogikos-pradininkas>

PAULO FREIRE

Paulo Freire (1921-1997) yra neabejotinai viena įtakingiausių asmenybių šiuolaikiniame suaugusiųjų švietime. Freire tekstai daro įtaką ir kitų gretutinių mokslo ir veiklos sričių diskursui – socialiniam darbui, bendruomenės vystymui, teologijai, filosofijai, sociologijai ir komunikacijai. Paulo Freire knyga „Engiamųjų pedagogika“ padarė didžiulę įtaką suaugusiųjų švietimo filosofijai nuo pat jos publikavimo 1970 m. Nežiūrint to, kad Freire švietimo filosofija gimė jam dirbant su neraštingais Pietų Amerikos varguoliais, ir yra ne taip lengvai suprantama tiek Vakarų pasaulio kontekste, tiek iš komunizmo priespaudos išsivadavusių Rytų Europos šalių kontekste, kai marksizmo apraiškos yra vertinamos atsargiai, Freire suaugusiųjų švietimo filosofija įnešė labai svarbių dedamųjų į šiuolaikinio

suaugusiųjų švietimo sampratą. Daugiau apie Paulo Freire idėjas skaitykite Elenos Trepulės straipsnyje: <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/transformuojantis-paulo-freire-mokymas>

JACK MEZIOROW

Apie besimokančiųjų asmeninę transformaciją kalba ir amerikiečių švietėjas Jack Mezirow (1923 – 2014). Tuomet, kai suaugusiųjų švietimas daugiausiai koncentravosi į bazinių gebėjimų ugdymą, Jack Mezirow transformuojančio mokymosi teorija siekė asmenybės tapatybės pokyčių. Transformuojančio mokymosi teorija remiasi kritine mokymosi suaugystėje dimensija, įgalinančia mus atpažinti ir pervertinti prielaidų ir lūkesčių struktūrą, apsprendžiančią mūsų mąstymą, jausmus ir veiksmus. Mezirow transformuojančio mokymosi teorija yra ne tik svarbi suaugusiųjų švietimo srityje, bet paskatino reikšmingus pokyčius ir diskusijas skirtinguose baruose – pradedant socialinės kaitos aktyvistų gretomis, baigiant suaugusiųjų antrosios pakopos studijomis ar žmogiškųjų išteklių plėtra. Daugiau apie transformuojančią Jack Mezirow mokymą skaitykite Elenos Trepulės straipsnyje: <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/jack-mezirow-transformuojantis-mokymas>

ALLEN TOUGH

Allen Tough (1936 – 2012) buvo kanadiečių švietėjas ir tyrėjas, plačiai žinomas knygų autorius, mokslininkas ir futuristas. Tough įnešė raktinį indėlį į suaugusiųjų švietimą suaugusiųjų mokymosi, savivadaus tobulėjimo ir asmeninės kaitos srityse. Jo indėlis suaugusiųjų švietimui matomas nuo šeštojo dešimtmečio, kai jo tyrimai ėmė atskleisti suaugusiųjų sėkmingas pastangas mokytis ir keistis. Daugiau nei 90 stambių tyrimų vienuolikoje šalių rėmėsi ankstyvaisiais Tough darbais. A. Tough atradimai ir išvalgos prisidėjo prie to, kad į diskursą apie suaugusiųjų mokymąsi buvo įtrauktas savivadus mokymasis (*SDL – Self-directed learning*, angl.k.). Tirdamas suaugusius, dalyvaujančius tikslingame mokymesi, jis prisidėjo prie judėjimo, kuris išsiplėtojo į platesnius savivadaus mokymosi tyrimus, nagrinėjusius platų tikslingo suaugusiųjų mokymosi pastangų spektrą. A. Tough apklausa (1971) atskleidė kad daugumas suaugusiųjų per metus imasi vienos ar dviejų mokymosi iniciatyvų, kurias Tough vadina projektais, o kai kurie asmenys įgyvendina net aštuonis projektus. Šie projektai – tai labai sąmoningos ir tikslingos pastangos įgyti tam tikrų žinių ar gebėjimų. Mokymosi projektams asmuo vidutiniškai skiria 700 valandų per metus, o kai kurie žmonės skiria net iki 2000 valandų per metus. Savivadus mokymasis arba savarankiškai planuojamas mokymasis yra dominuojantis suaugusiųjų mokymosi būdas dėl keletos priežasčių. Daugiau apie tai skaitykite Elenos Trepulės straipsnyje: <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/allen-tough-savivadaus-mokymosi-pradininkas>

D.A. KOLB IR P.JARVIS

Šiuolaikinei visuomenei, siekiančiai tapti nuolat besimokančia, būtini pilietiniai gebėjimai ir motyvacija veikti išvien, gebėjimas bendradarbiauti, siekiant bendrų veiklos tikslų, ir gebėjimas nuolat mokytis vieniems iš kitų. Patirtinis mokymasis yra aktyvus žinių ir prasmės konstravimo procesas, paremtas bendradarbiavimu bei savo turimos veiklos patirties tyrinėjimu, nuolat stebint, reflekyviai tyrinėjant savo aplinką, patirtį, žinojimą, veiklą. Mokymosi per patirtį ir iš patirties svarbą nagrinėjo daug autorių (Lindiman, 1926, Dewey, 1976-1991, Knowles, 1980, Kolb, 1984, Jarvis, 2001 ir kt.), tačiau bene ryškiausi šioje srityje yra D.A.Kolb ir P.Jarvis. Apie tai rašoma Rasos Pocevičienės straipsnyje „Patirtis kaip mokymosi šaltinis, aplinka, instrumentas ir tikslas (D. A. Kolb ir P. Jarvis)“ : <https://ec.europa.eu/epale/lt/resource-centre/content/patirtis-kaip-mokymosi-saltinis-aplinka-instrumentas-ir-tikslas-d-kolb-ir-p>

Sudarė Dr. Elena Trepulė, Vytauto Didžiojo universitetas, 2018